NITO

Statsminister Erna Solberg
Kopi: De parlamentariske lederne på Stortinget

Oslo, 24. mars 2020

Korona-pandemien – Utdypende innspill fra NITO

NITO viser til våre brev av 15. mars til SMK og utdypende brev til statssekretær Einan 17. mars angående behov for å iverksette strakstiltak for å begrense skadevirkningene av Korona-pandemien for arbeidslivet. Regjeringen har siden 12. mars kommet med mange gode tiltak for å avhjelpe situasjonen. NITO frykter at situasjonen kan bli langvarig, og mener det er viktig at det gjøres forberedelser til og settes inn tiltak for å gjøre virksomheter og arbeidstakere forberedt på å starte opp sin virksomhet når situasjonen normaliserer seg. Det er i denne sammenheng viktig å utnytte muligheten til å gi permitterte og arbeidsledige digital og grønn kompetanse for å stimulere viktige omstillingsprosjekter.

Mulighet for kompetanseheving

NITO er svært opptatt av mulighetene for kompetansepåfyll i en situasjon der ledigheten kan øke dramatisk. En viktig erfaring fra oljekrisen var behovet for opplæringstiltak for permitterte og arbeidsledige. Bedriftsintern opplæring, e-læringsprogrammer via NAV, lokalt samarbeid mellom universitet/ høgskole, bedrifter og fagorganisasjoner vil være viktige tiltak for å bidra til omstilling og unngå at arbeidsledige blir stående permanent utenfor arbeidslivet. NITO mener det er viktig at det settes i gang tiltak for å sikre relevante tilbud av etter- og videreutdanning. Dette vil styrke Norges omstillingsevne i en tid der mange har blitt permittert og flere står i fare for å miste jobben.

Det er viktig at det legges til rette for at permitterte og arbeidsledige ikke blir pasifiserte hvis de er smittefrie, men at de kan bruke tiden til å utvikle sin kompetanse for å stå bedre rustet til tiden etter Korona-pandemien. Stortinget vedtok i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2018 et anmodningsforslag om å utrede muligheten for å ta studiepoeng, som kan brukes som en del av en grad, mens man mottar dagpenger. Flere offentlige utvalg har også foreslått dette (bla. Markussen-utvalget). I den situasjonen vi nå er oppe i, bør en slik endring av regelverket gjennomføres for å bidra til raskere omstilling og bedre forutsetninger for økonomisk vekst på sikt.

For et land som er avhengig av godt kvalifiserte arbeidstakere, bør det slik situasjonen nå er åpnes for å ta kurs på universitet og høyskole hvis man ønsker faglig utvikling uten å miste retten til dagpenger. NITO mener derfor setningen «Enhver deleksamen regnes i denne sammenheng som del av et lengre utdanningsløp» bør fjernes fra Dagpengeforskriften §4.3c. En slik endring vil gjøre det mulig å ta kortere enkeltemner, kurs og delkurs med studiepoeng, uten å tape dagpenger. NITO mener det kan legges inn begrensninger på f.eks. antall studiepoeng, varighet, krav til ansiennitet fra arbeidslivet med mer, slik at dagpenger ikke erstatter den ordinære finansieringen av livsopphold under studier gjennom lånekassa.

Studieforbundene har velfungerende systemer for kurs til kompetanseheving som når mange arbeidstakere. Disse kan tas i bruk i større grad hvis regjering og Storting vil satse på kompetanseheving av permitterte arbeidstakere.

Krisepakker kan bidra til grønn omstilling

Etter at de mest akutte krisetiltakene er iverksatt er det viktig å bruke redningspakkene i koranakrisen til å tenke nytt innen innovasjon, utvikling og omstilling av arbeidsplasser. Dette kan bidra til å sette fart på omstillingen til et lavutslippssamfunn som baserer seg på en sirkulær økonomi. I forbindelse med statsbudsjett 2020 fremmet Abelia, NITO og Circular Norway forslag til prosjekt om sirkulære arbeidsplasser og

kompetansepåfyll til arbeidstakere og ledere ved små og mellomstore bedrifter. Dette for å tenke nytt gjennom å se på bedrifters ressurs- og materialeffektivitet, verdikjeder og samarbeid[i].
NITO mener at muligheter for kompetanseheving innen klimavennlige løsninger/ miljøteknologi, sirkulær økonomi, digitalisering, helseteknologi m.m. for permitterte og arbeidsledige kan bidra til sysselsetting og nye arbeidsplasser.

Den norske verdikjeden for karbonfangst og –lagring er eksempel på prosjekt som bør iverksettes, og det bør tildeles midler til fangstprosjektene (Klemetsrud og Brevik) i revidert nasjonalbudsjett.
Videre satsing og investeringer på elektrifisering av skipsfart og fornybar energi som offshore vindkraft kan også bidra til å øke sysselsettingen.

Kompensasjon for permitterte og oppsagte
NITO ber regjeringen vurdere lønnskompensasjonen/nivået på dagpenger for permitterte og oppsagte etter 20, også for inntekter over 6 G. NITO har stor forståelse for at man i første omgang må sørge for inntektssikring for de med lavere inntekt, men så store inntekstkutt som mange her vil oppleve vil være dramatisk for mange arbeidstakere. Ved enten å høyne taket eller kompensasjonsandelen vil flere være i stand til å betjene boliglån og andre forpliktelser, og det vil bidra til høyere aktivitet i økonomien. Ulike modeller kan tenkes, for eksempel å heve høyeste beregningsgrunnlag for dagpenger til f.eks. 8G eller øke kompensasjonsgraden opp til 70 til 80 prosent av opptjeningsgrunnlaget innenfor en grense på seks G. Et tredje alternativ er en kombinasjon av disse modellene.

Studenter rammes hardt - må få inntektssikring
NITO har ca. 13 000 studentmedlemmer, som også er rammet av krisen.
Ifølge Norsk Student Organisasjon (NSO) har syv av ti studenter i Norge en deltidsjobb ved siden av studiene, og de fleste er helt avhengig av den inntekten.

I dag er studenter unntatt retten til dagpenger. Dette gjelder uavhengig av om man får studiestøtte fra lånekassa eller ei. Grepet med å endre arbeidsgivers lønnsplikt fra 15 til 2 dager, rammer studentene hardt, ettersom de ikke blir fanget opp av statens bidrag.

Regjeringen har forlenget fristen for å søke studielån til 15.4. Dette vil avhjelpe situasjonen noe for gruppa som baserer sin inntekt kun på deltidsjobb eller annen inntekt, og som ikke har søkt om lån fra lånekassen innen fristen 15. mars. De som allerede har studielån, men er avhengig av sin arbeidsinntekt hjelpes ikke av dette tiltaket. Studenter som ikke har krav på stipend/studielån, men må finansiere hele studiet med jobb står fortsatt igjen uten noen form for inntekt. NITO mener det må komme på plass ordninger som ivaretar også de to sistnevnte gruppene. Regelverket må endres slik at også studenter kan søke dagpenger og få en viss inntektssikring på linje med andre arbeidstagere når de blir permittert eller oppsagt.

Det kan eventuelt legges inn vilkår i regelverket om at studenter som får dagpenger for deltidsjobb må være tilgjengelig for deltidsstillinger de blir tilbudt som er forenelig med studiet. Det kan også iverksettes samfunnsnyttige oppgaver for studenter på dagpenger (f.eks. hjelp til eldre). Alternativt kan innføring av rett til dagpenger, selv om man er student, gjøres midlertidig til å gjelde under korona-pandemien eller ut 2020. Mange studentene opplever nå en ekstraordinær og alvorlig situasjon. Det må tas grep for å unngå at større grupper pga. økonomiske utfordringer knyttet til pandemien trekker seg ut fra studiet og melder seg som heltids arbeidssøkere.

Uenighet om varslingsfrist ved permittering må ikke være til hinder for utbetaling av dagpenger
Vi registrerer at arbeidsgiver- og arbeidstakersiden er uenige om hva som etter tariffavtalene danner grunnlag for å redusere varslingsfristen ved permittering fra 14 til 2 dager. Denne uenigheten krever tvistebehandling mellom partene, som det vil ta tid å gjennomføre. Dersom arbeidsgiver gjennomfører permitteringer med to dagers varsel på tross av uenighet med tillitsvalgte er det avgjørende at NAV foretar utbetaling av dagpenger uten utsettelse. Hvis man i ettertid kommer til at det ikke forelå grunnlag for forkortet frist vil dette medføre

etterbetaling av lønn og tilbakebetaling av ytelser fra NAV for samme periode. Det er behov for en presisering av at uenighet mellom lokale parter vedrørende varslingsfristens lengde, ikke skal forsinke utbetalingene fra NAV.

Lønnstilskudd kan opprettholde drift

Lønnstilskudd kan være et konstruktivt supplement til permitteringsalternativet for en del virksomheter. Men bl.a. der hvor problemer i verdikjedene medfører at man ikke får tilgang til innsatsvarer eller der markedene plutselig forsvinner vil det være mindre aktuelt.

Permitteringsinstituttet er helt avgjørende for norsk arbeidsliv ved at det gir arbeidslivet fleksibilitet ved markedssvikt, samtidig som virksomhetene og arbeidstakerne har trygghet for å vende tilbake. Det er blitt tatt viktige grep fra myndighetene for å hjelpe virksomheter som holder hjulene i gang fordi hele eller deler av verdikjedene fortsatt er intakt. NITO opplever likevel at for mange bedrifter velger å permittere hele eller deler av arbeidsstyrken. Reduksjonen i arbeidsgivers lønnspliktperiode ved permittering kan ha bidratt til dette. For mange av disse virksomhetene mener NITO det ville være mer formålstjenlig i størst mulig utstrekning å holde produksjonen i gang, for å betjene dagens marked og forberede seg på perioden etter pandemien. En del av disse virksomhetene vil i en periode ikke ha tilstrekkelig likviditet til å dekke personalkostnader. For å unngå unødvendig permittering i disse virksomhetene mener NITO det bør vurderes å supplere de økonomiske virkemidlene rettet mot næringslivet med en tidsbegrenset utvidet ordning med midlertidig lønnstilskudd med forenklede søknadsrutiner. Det vil kunne ruste arbeidstakerne og virksomhetene bedre for framtida. Etter vår mening er det bedre at folk kan holdes i verdiskapende virksomhet, enn at de går over på passive ytelser.

Med vennlig hilsen

Trond Markussen
president

Steinar Sørlie
generalsekretær